ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਥੋਮਮੰਦਰੂ ਹੈਨਾਹ ਵਿਜਯਲਕਸ਼ਮੀ @ ਟੀ. ਐਚ. ਵਿਜਯਲਕਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ

(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1045 ਦੀ 2021)

ਅਕਤੂਬਰ 08, 2021

[ਡਾ. ਧਨੰਜ□ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ ਅਤੇ ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਥਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ 1988 – ਧਾਰਾ 13(2) ਨਾਲ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ – ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾ 109 – ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਅਪਰਾਧ) ਮੈਨੂਅਲ 2005 – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਲੇਖ 226 – ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 – ਧਾਰਾ 482 – ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ – ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ – ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਖਿਲਾਫ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮਦਨ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੰਪਤੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ "ਸ੍ਰੋਤ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ, ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ., ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਜਾਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ – ਜੇਕਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ "ਸ੍ਰੋਤ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਸੰਜਾਮਦਾਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ – ਇਹ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀਆਂ ਸਮਗਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਹਨ, ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਜਾਮਦਾਰ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਮਿਨੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਰਨ ਦੇ – ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਭਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਦਿੱਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ ਐਕਟ, 1946 – ਧਾਰਾ 6.

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਲੇਖ 226 – ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1973 – ਧਾਰਾ 482 – ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰੱਦ ਕਰਨਾ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੀਖਿਆ – ਦਾਇਰਾ – ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 9 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੈਰਾ 9.1 ਤੋਂ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਸਿਦਾਂਤ ਉਭਰਦੇ ਹਨ: (i) ਜਦੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ (ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ) ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਵੱਲੋਂ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਰੈਗੂਲਰ ਕੇਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਜਦੋਂ ਉਪਲਬਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਗੁਪਤ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੈਰਾ 9.1 ਦੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਜਾਣਕਾਰੀ (ਚਾਹੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ) ਇਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੁਕ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਾਫੀ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਫਰੇਮਵਰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਫਾੜ ਦੇਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 27, 29]

ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.

1 : [2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713– ਦਾ ਪਾਲਣਾ।

1.2 ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸਦੇ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ, ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਵਿਧਾਨਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਣਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਇੱਕ - ਚੈਪਟਰ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਸਰੋਤ ਜਾਣਕਾਰੀ", ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਜੁਰਮ ਦਾ, ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਜਿੱਥੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਹੀ ਹੋਈ ਸੂਤਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੇਸ. ਰੈਗੂਲਰ ਕੇਸ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਲਈ ਨਤੀਜੇ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ ਆਖਰਕਾਰ ਝੂਠੇ ਨਿਕਲੇ। ਮੁੱਢਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਅੰਤਮ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਏ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਆਚਰਣ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਮੁਢਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਮੰਗੋ। [ਪਾਰਾ 32, 33][403-E-H; 404-ਏ-ਸੀ]

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2020) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 761 : [2019] (12) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 113; ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਨਗੀਪੇਟ (2019) 19 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 87; ਵਿਨੇਦ ਦੁਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 414; ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ (1970) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 595 : [1970] (3) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 931; ਚਰਨਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2021) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 469 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2.1 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੇਠਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਲਿਆ ਹੈ: (i) ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨ; (ii) ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ; (iii) ਆਰ.ਪੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਲਫਨਾਮਾ; (iv) 14 ਮਾਰਚ 2016 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੀ.ਸੀ.ਏ.) ਚੈਨਈ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸਬੰਧੀ ਲਿਖਤੀ ਚਿੱਠੀ, ਅਤੇ 12 ਜੂਨ 2017 ਦੀ ਇੱਕ ਦਫਤਰੀ ਜ਼ਾਮਨਤ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ; ਅਤੇ (v) 15 ਜੂਨ 2016 ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਉਪ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ 27 ਫਰਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਕੀਮਤ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੌਲਿਕ ਗਲਤੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 37][409-D-H] ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ & ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ (1992) ਸੁਪ 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 335 : [1990] (3) ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 259; ਨੀਹਾਰਿਕਾ ਇੰਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਪ੍ਰਾ. ਲਿ. ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 315 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2.2 ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਥਰੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇੱਕ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਪਣਾਈ ਹੈ। ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਗੌਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਇਸਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬੀ-ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਆਦਾਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ (ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ' ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ)। ਇਹ ਕਸਰਤ ਇਸ ਕਾਰਨ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਐਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨ ਸੰਦਿਗਧ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ - ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪੇਪਰ-ਬੁੱਕ ਦੇ ਸੌ ਅਤੇ ਸੱਤ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇੱਕ ਮਿਨੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ। ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫਰੇਮਿੰਗ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਿਨੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਜਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਰਕ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 40, 41][413-ਏ-ਈ; 414-ਬੀ-ਸੀ] ਗੁਮਲਾ ਸੇਲਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਅਨੂ ਮੇਹਤਾ (2015) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 103 : [2014] (10) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1117 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

3. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਭਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ "ਸ੍ਰੋਤ" ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰੱਦੀ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਜਾਮਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਵਰਤੂਅਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਹੈ। ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਜੇ. ਜਯਲਲਿਤਾ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ: (i) ਜੇ. ਜਯਲਲਿਤਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਵਰਗਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਕਿ - ਆਮਦਨ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ (ii) ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰੱਦੀ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 48, 49]

4. ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰਤ ਦਲੀਲਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ 8 ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੀ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ: (i) ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਚੇਨਈ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ; (ii) ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ; ਅਤੇ (iii) ਕਿ ਦੂਜਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦਲੀਲਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਬਿਨਾਂ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ (ਚੂੰਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਹਨ)। ਪਰ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਛੱਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (2015) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 505 – ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇ. ਵੀਰਾਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (1991) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 655 : [1991] (3) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 189 – ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਬਨਾਮ ਜੇ. ਜਯਲਲਿਤਾ (2017) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 263 : [2017] (5) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 525; ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡਬਲਿਊ.ਐਨ. ਚੱਢਾ (1993) ਸੱਪ (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 260 : [1992] (3) ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 594; ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਬਨਾਮ ਇਸ਼ਵਰ ਪੀਰਾਜੀ ਕਲਪਤਰੀ (1996) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 542 : [1995] (5) ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 812; ਨਰੇਂਦਰ ਜੀ ਗੋਏਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 65 : [2009] (8) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1004; ਸਮਾਜ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਮੁਦਾਇਆ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (2012) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 407 : [2012] (5) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1074; ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਵੀ ਅਲਿਆ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 766; ਨਵੀਨਚੰਦਰ ਐਨ. ਮਾਜੀਠੀਆ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (2000) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 640 : [2000] (3) ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 82; ਪੈਪਸੀ ਫੂਡਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਖਾਸ ਨਿਆਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (1998) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 749 : [1997] (5) ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 12; ਕਪਿਲ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਸੰਜੇ ਸ਼ਰਮਾ (2021) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 524; ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2007) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 630 : [2006] (8) ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 474; ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (1998) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 226 : [1997] (6) ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 595; ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅਗਰਵਾਲ (2014) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 295 : [2013] (14) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 983; ਰਾਜ ਝਾਰਖੰਡ ਬਨਾਮ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ (2017) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2017] (3) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 630; ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (2009) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 441 : [2008] (14) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1049; ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘਾ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 338 : [2019] (17) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 917; ਪੀ.ਵੀ. ਨਰਸਿੰਘ ਰਾਵ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਐਸ.ਪੀ.ਈ.) (1998) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 626 : [1998] (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 870; ਰਾਜ ਕੇਰਲਾ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਅਜੀਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 698 ਦੇ 2021; ਰਾਜ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਬਨਾਮ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀ (2010) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 571 : [2010] (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 979; ਮਾਯਾਵਤੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (2012) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 106 : [2012] (7) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 33; ਐਮ. ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਣਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2008) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 409 : [2008](4) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1154; ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਰਾਜਸਥਾਨ (1996) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 735 : [1996] (3) ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 127; ਕਾਜੀ ਲਹੇਂਦੁਪ ਦੋਰਜੀ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. 1994 ਸੱਪ (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116 : [1994] (3) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 201; ਹਰਸ਼ੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਡੀ. ਰੇਬਾਲੀਟੋਕਾ ਕੋਲੇ (2011) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 351 : [2011] (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 670; ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. (2019) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 318 : [2019] (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 236; ਪੂਜਾ ਰਵਿੰਦਰ ਦੇਵੀਦਾਸਾਨੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (2014) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2014] (14) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1468; ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨਲਾਲ ਸੋਨੀ (2000) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 338; ਸੁਭਾਸ਼ ਕਾਸ਼ੀਨਾਥ ਮਹਾਜਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 454 : [2018] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 4 877; ਰਾਜ ਉੜੀਸਾ ਬਨਾਮ ਦੇਬੇਂਦਰ ਨਾਥ ਪਾਧੀ (2005) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 568 : [2004] (6) ਸੱਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 460; ਭਰਤ ਪਾਰੀਖ

ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2008) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 109 : [2008] (10) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 950; ਇੰਦੂ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (2008) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 341 : [2008] (14) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1137; ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ ਆਫ ਰੋਡ ਏਜੰਸੀ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2018) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 299 : [2018] (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1045 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 766 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (i) [2000] (3) ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 82 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (i)

[1997] (5) ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 12 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (i)

[2021] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 524 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (i)

[1997] (6) ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 595 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (ii)

[2006] (8) ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 474 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (ii)

[2013] (14) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 983 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (ii)

[2017] (3) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 630 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (ii)

[2008] (14) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1049 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (iii)

[2019] (17) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 917 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (iv)

[2021] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 469 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਪੈਰਾ 10 (iv)

[1970] (3) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 931 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਪੈਰਾ 10 (iv)

[1998] (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 870 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (viii)

[2010] (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 979 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (b)

[2012] (7) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 33 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (c)

[2008] (4) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1154 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (c) (iv)

[1996] (3) ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 127 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (c) (iv)

[1994] (3) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 201 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (c) (iv)

[2011] (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 670 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (x)

[2019] (1) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 236 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (x)

[2014] (14) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1468 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (x)

[2015] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 505 ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਪੈਰਾ 10 (x)

[2000] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 338 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 10 (x)

[1990] (3) ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 259 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਪੈਰਾ 10 (xi)

[2019] (12) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1125 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਪੈਰਾ 30

[2018] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 877 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 30

[2014] (10) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1117 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਪੈਰਾ 41

[2004] (6) ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 460 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 41

[2008] (10) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 950 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 41

[2008] (14) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1137 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 41

[2018] (2) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1045 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 41 ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ 2021.

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਐਟ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ 11.02.2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 8552 ਦਾ _____.

ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਏਐਸਜੀ, ਆਦਿਤ ਖੋਰਾਨਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਂਤਨੂ, ਇਰਵਿਨ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਨਵਾਂਜੈ ਮਹਾਪਾਤਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਹਰਥਾ ਦਵੇ, ਸਿਧਾਰਥ ਲੁਥਰਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟਸ, ਐਸ. ਸਨਾਤਨਮ ਥਾਨ, ਮਿਸ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਸ਼ਰਾਵਤ, ਮਿਸ ਪ੍ਰਿਤੀ ਗੋਲੇਚਾ, ਮਿਸਿਜ਼ _____, ਹਿਰੇਨਾਦਰਨਾਥ, ਰਾਹੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਾਕੇਤ ਕਸਿਭਟਲਾ, ਏ. _____, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਧਨੰਜਯ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਾਚੂੜ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਫੈਸਲਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲ

ਤੱਥਾਤਮਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਇਤਿਹਾਸ

ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨ

ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ

ਡੀ.1 ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰਵ ਫੈਸਲੇ

ਡੀ.2 ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ

ਡੀ.3 ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਈ.1 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ

ਈ.2 ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਨਿਸਕਰਸ਼ ਏ ਅਪੀਲ

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 11 ਫਰਵਰੀ 2020 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ: (i) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ (ii) 20 ਸਤੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2. ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। 20 ਸਤੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ (ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ) ਉਸ ਦੀ ਜਾਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੰਪਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਧਿਨਿਯਮ 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 13(1)(e) ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2010 ਤੋਂ 29 ਫਰਵਰੀ 2016 ਦੇ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਕਮਾਈ ਗਈ ਆਮਦਨ ਦੇ 22.86 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰੁਪਏ 1,10,81,692 ਦੀ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ।

3. ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ: (i) ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਬਾਰੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(e) ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਜਾਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ' ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨਜ਼, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਕੰਡਕਟ) ਨਿਯਮ 19647 ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ 19518 ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਹਲਫਨਾਮਾ; (ii) ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ9, ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਕ੍ਰਾਈਮ) ਮੈਨੂਅਲ 200510 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ; ਅਤੇ (iii) ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਜਾਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ' ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਪ੍ਰਥਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਅਸਹਿਣਯ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬ ਤਥਾਤਥਿਕ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

4. 1992 ਤੋਂ, ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਭਾਰਤੀ ਰੈਵੇਨਿਊ ਸੇਵਾਵਾਂ11 SUPERSCRIPT ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਸੇਵਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਪੁੱਡੂਚੇਰੀ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਆਡਿਟ -II) ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੁਣ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਆਡਿਟ) ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਹੈ, ਅਤੇ 2009 ਤੱਕ

ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਅਕਾਉਂਟਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਸੇਵਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪਦ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਸਿਉਰੈਂਸਜ਼, ਐਸ.ਸੀ.&ਐਸ.ਟੀ. ਵੈਲਫੇਅਰ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਅਕਾਉਂਟਸ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸੀ।

5. ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਐਂਟੀ-ਕਰਪਸ਼ਨ ਬ੍ਰਾਂਚ12 ਵੱਲੋਂ ਚੈਨਈ ਵਿੱਚ 20 ਸਤੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ "ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ" 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2010 ਤੋਂ 29 ਫਰਵਰੀ 2016 ਤੱਕ ਸੀ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਏ.ਸੀ.ਬੀ. ਚੈਨਈ ਨੂੰ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ, ਲਗਭਗ 4 ਵਜੇ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਟੇਬੁਲੇਟਿਡ ਬਿਆਨ ਹਨ। ਬਿਆਨ ਏ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ (1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2010) ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਰਕਮ ਰੁਪਏ 1,35,26,066 ਸੀ ਜਦਕਿ ਬਿਆਨ-ਬੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ (29 ਫਰਵਰੀ 2016) ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਰੁਪਏ 6,90,51,066 ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਕਮਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ (ਯਾਨੀ, 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2010 ਤੋਂ 29 ਫਰਵਰੀ 2016 ਤੱਕ) ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੁਪਏ 5,55,25,000 ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਨ। ਬਿਆਨ-ਸੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਰੁਪਏ 4,84,76,630 ਸੀ ਜਦਕਿ ਬਿਆਨ-ਡੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਰੁਪਏ 40,33,322 ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਪਤੀਆਂ/ਪੈਸੇਵਾਂ ਲਾਭ ਰੁਪਏ 5,95,58,322 (ਸੰਪਤੀਆਂ, ਰੁਪਏ 5,55,25,000 ਅਤੇ ਖਰਚਾ, ਰੁਪਏ 40,33,322 ਜੋੜ ਕੇ) ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਖਿਲਾਫ ਆਮਦਨ

ਦੀ ਰਕਮ 4,84,76,630 ਜੋ ਚੈੱਕ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਕਮਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ, ਚੈੱਕ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਸੰਪਤੀ13$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਨੂੰ 1,10,81,692 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਮਾਈ ਗਈ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦਾ 22.86 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਗਣਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਗਣਨਾ:-

ਕ੍ਰਮ ਨੰ. ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਰਕਮ (ਰੁ.)

ਏ. ਚੈੱਕ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ 13,526,066

ਬੀ. ਚੈੱਕ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ 69,051,066

ਸੀ. ਚੈੱਕ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਸੰਪਤੀ (ਬੀ-ਏ) 55,525,000

ਡੀ. ਚੈੱਕ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਆਮਦਨ 48,476,630

ਈ. ਚੈੱਕ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਖਰਚ 4,033,322

ਐਫ. ਸੰਪਤੀ + ਖਰਚ - ਆਮਦਨ (ਡੀ.ਏ.) 11,081,692

ਡੀ.ਏ. ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 22.86%

”

20 ਸਤੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਏ.ਸੀ.ਬੀ. ਚੈਨਈ ਨੇ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 13(2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ 13(1)(ਈ) ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ

ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ।

6. 5 ਮਾਰਚ 2018 ਨੂੰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ: (i) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਦਵੰਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ; (ii) ਐਪੀਲੈਂਟ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ (iii) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੇਰਵੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਖੜੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ। ਹੋਰ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਸੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਮੁੱਲਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਮੁੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਤਰਕਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਜ਼, 2011 ਤੋਂ 2017 ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਐਲਾਨ, ਆਰ.ਪੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ 2014 ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮੇ ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਲਾਗਤ/ਮੁੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਜੋੜੇ।

7. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ-ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਕਿ: (i) ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ; (ii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, (VIIIਵਾਂ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ), ਚੈਨਈ ਦੇ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਏ.ਸੀ.ਬੀ. ਵੱਲੋਂ ਚੈਨਈ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ;(iii) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਸ੍ਰੋਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੇਸ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਸੀ; (iv) ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ (v) ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

8. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ 11 ਫਰਵਰੀ 2020 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚਲਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸੁਝਾਅ

9. ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਮਿਸ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ15SUPERSCRIPT ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ:

b. ਇਹ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, (VIIIਵਾਂ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ), ਚੈਨਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਮਦਰਾਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ; (ii) ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਨ;

(iii) ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ, ਜਦੋਂ ਉਪਲਬਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ16SUPERSCRIPT ("ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ") ਅਤੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਨਗੀਪੇਟ17SUPERSCRIPT ("ਮਨਗੀਪੇਟ");

(iv) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸ੍ਰੋਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ18SUPERSCRIPT ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਚਾਰ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ;

(v) ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਹਾਸਲ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਦੌਰਾਨ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੌਕਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਜਾਂ ਨਾਸ਼ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ; (vi) ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਮੰਗਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਲੰਬਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਕੇ. ਵੀਰਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ19 ("ਕੇ. ਵੀਰਸਵਾਮੀ"), ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡਬਲਿਊ.ਐਨ. ਚੱਢਾ20, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਇਸ਼ਵਰ ਪੀਰਾਜੀ ਕਲਪਤਰੀ21, ਨਰੇਂਦਰ ਜੀ ਗੋਏਲ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ22 ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਮੁਦਾਯ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ23।

(vii) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤੀ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਦਿੱਲੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ ਐਕਟ 194625SUPERSCRIPT ਅਧੀਨ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਈ.ਆਰ.ਐਸ. ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ;

(viii) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਣਦੇ ਸਮੇਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੈਟਲ ਸਿਦਾਂਤ ਹੈ, ਜੋ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨੀਹਾਰਿਕਾ ਇੰਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ26 ("ਨੀਹਾਰਿਕਾ ਇੰਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ") ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਇੱਕ ਮਿਨੀ-

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ;

(ix) ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ "ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ" ਵਜੋਂ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪੜੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਟੇਟ ਆਫ ਕਰਨਾਟਕ ਬਨਾਮ ਜੇ. ਜਯਲਲਿਤਾ27SUPERSCRIPT ("ਜੇ. ਜਯਲਲਿਤਾ") ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ;

(x) ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ, ਖਰਚ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਿਸਾਬ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(xi) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਟੇ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਾਂਚ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਲਗਭਗ 140 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ 7500 ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

10. ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਧਾਰਥ ਲੁਥਰਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਧਾਰਥ ਦਵੇ, ਵੱਡੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ:

a. ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ।ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਵੀ ਅਲਿਆ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ28, ਨਵੀਨਚੰਦਰਾ ਐਨ. ਮਾਜੀਠੀਆ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ29, ਪੇਪਸੀ ਫੂਡਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ30 ਅਤੇ ਕਪਿਲ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਸੰਜੇ ਸ਼ਰਮਾ31 ਵਿੱਚ;

b. ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 24 ਸਤੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਤਰਦਾਤਾਓਂ ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ;

(ii) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ32$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ (“ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ”) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.33$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ (“ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ”), ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅਗਰਵਾਲ34$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ (“ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅਗਰਵਾਲ”) ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ35$_{\text{SUPERSCRIPT}}$) ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(iii) ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 9.1 ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਰਯਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ36$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ (“ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ”) ਵਿੱਚ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(iv) ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਬਾਰੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘਾ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.37$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ (“ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘਾ”), ਚਰਨਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ38$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ (“ਚਰਨਸਿੰਘ”), ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਰਾਜ39$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ (“ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ”), ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ (ਉਪਰੋਕਤ)40$_{\text{SUPERSCRIPT}}$

ਅਤੇ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ)41SUPERSCRIPT ਇਸ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ;

(v) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਏ.ਸੀ.ਬੀ. ਚੈਨਈ ਨੂੰ 20 ਸਤੰਬਰ 2017 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਮਿਲੀ ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, (VIIIਵੀਂ ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ), ਚੈਨਈ ਨੂੰ 5 ਵਜੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ 6.25 ਵਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵੇਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ;

(vi) ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਉਲਟਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਮਦਨ/ਖਰਚ/ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਛੀਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ;

(vii) ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿਰਫ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ 6A ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 14.39 ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਨੂੰ 18 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੈ;

(viii) ਦੂਜੇ ਜਵਾਬੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ:

ਅ. ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜਾ ਜਵਾਬੀ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਸਿਰਫ ਸਪੀਕਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਪੀ.ਵੀ. ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਸੀਬੀਆਈ/ਐਸਪੀਈ) 42 ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੇਰਲਾ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਅਜੀਤ ਅਤੇ ਹੋਰ43;

ਬੀ. ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਬਨਾਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ 44, ਸੀਬੀਆਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ/ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ;

c. ਡੀਐਸਪੀਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਬੀਆਈ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ:

i. ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਸੀਬੀਆਈ (ਸੈਕਸ਼ਨ) ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ DSPE ਐਕਟ ਦੇ 3);

ii. ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੀਬੀਆਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 (DSPE ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5);

iii. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ (ਸੈਕਸ਼ਨ 6) ਵਿੱਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ DSPE ਐਕਟ ਦੇ); ਅਤੇ

iv. ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਮਾਯਾਵਤੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ45, ਐਮ. ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਣਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.46, ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ

ਰਾਜ45 ਅਤੇ ਕਾਜੀ ਲਹੇਂਦੁਪ ਦੋਰਜੀ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.48; (ix) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ:

(ix) ਐਫਆਈਆਰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ:

a. ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਵੈ-ਬਚਾਅ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਚੇਨਈ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਭਾਵੇਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉੱਥੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਦਫਤਰ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਅਤੇ

b. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਕੋਲ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਆਮਦਨ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ, ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਕਾਉਂਟਰ-ਹਲਫਨਾਮੇ ਨਾਲ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਚਾਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਐਸ.ਐਲ. ਵਰਣਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਨੁਸਾਰ ਰਕਮ (ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ) ਅਸਲ ਰਕਮ (ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ) ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਡੀ.ਏ. (ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ)

ਏ1/ਏ2 ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਸੰਪਤੀ * ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ 01.04.2010 – 29.02.2016 1,10,81,692 - -

1. ਬਿਆਨ ਬੀ ਐਸ.ਐਲ.ਨੰ. 6 & 7 5,15,50,000 4,29,71,800 1,10,81,692 - 85,78,200

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਐਸ.ਟੀ.ਐਮ.-ਬੀ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੰਬਰ 6-7 ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ 5,15,50,000/- ਰੁਪਏ ਮੁੱਲਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਰੁ. 2,59,50,000 + ਰੁ. 2,56,00,000)।

ਭਾਵੇਂ ਐਸ.ਟੀ.ਐਮ ਬੀ ਐਸ.ਐਲ.6-7 ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ, ਮੁੱਲ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ 11.03.2016 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 14.03.2016 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਹੈ ਰੁ.4,14,21,800/-

[ਰੁ.4,14,21,800 + ਰੁ.15,50,000 = ਰੁ.4,29,71,800]

[ਰੁ.5,15,50,000 - ਰੁ.4,29,71,800 = ਰੁ.85,78,200]

2. ਐਸ.ਟੀ.ਐਮ. ਬੀ ਐਸ.ਐਲ-26 ਬੈਂਗਲੋਰ ਸੰਪਤੀ ਦੀ, ਜੋ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਵੇਚੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੋਹਰੀ ਐਂਟਰੀ ਰੁ.8,00,000/- (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ) ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਗਲਤ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਐਸ.ਟੀ.ਐਮ ਸੀ ਐਸ.ਐਲ-9 ਵਿੱਚ। 8,00,000 -8,00,000 25,03,492 - 8,00,000 =17,03,492

(x) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ, ਆਦਿ) ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰੋਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ 'ਜਨਤਕ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੈਕਰ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਸੰਪਤੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਮਦਨ. ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਗੈਰ-ਅਨੁਪਾਤਕ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ

ਸਮਰਥਨ, ਨਿਰਣੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਰਸ਼ੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਡੀ. ਬਨਾਮ ਰੇਬਾਤਿਲਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਲੇ ੪੯ , ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ.50 , ਪੂਜਾ ਰਵਿੰਦਰ ਦੇਵੀਦਾਸਾਨੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ 51 , ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. 52 ਦਾ ਰਾਜ ("ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ") ਅਤੇ ਐਮ.ਪੀ. v. ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਸੋਨੀ53; ਅਤੇ

(xi).ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 102 (1, 3, 5, 6 ਅਤੇ 7) ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਾਈਡਲਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ & ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ।

11.ਹੁਣ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲਈ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ: (i) ਕੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਹਰ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦਾਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ, ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

D ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ

D.1 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੂਰਵ ਫੈਸਲੇ

12. ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ।

13. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਹੈ ਪੀ ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ (ਸੁਪਰਾ), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਮਿਸਡੀਮੀਨਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਅਣਗਿਣਤ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਜੀ ਕੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ:

"17...ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਦਾ ਦਰਜਾ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਮਿਸਡੀਮੀਨਰ ਜਾਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਥਾਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਰਾਧਾਰ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਬਲਕਿ ਉਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ..."

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

14. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਹੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਐਸ ਬੀ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"30. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਇੱਕ ਮੈਨੂਅਲ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਇਸ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਹੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਇਮਾ ਫੇਸੀ ਕੇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

15. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰਪੂਰਣ ਐਲਾਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ। ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਮੁੱਦਾ ਸੀ ਕਿ "ਕੀ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 154 ਦੇ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ 1973...ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ 'ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ' ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।" ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ, ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਪੀ ਸਤਾਸਿਵਮ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 154 ਅਧੀਨ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ 197355SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

"89. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਧਾਰਾ 154 ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਅਧੀਨ ਲਿਖੇ ਗਏ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ "ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ" ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕ੍ਰਾਈਮ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਅਧਿਆਇ IX ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕ੍ਰਾਈਮ ਮੈਨੂਅਲ ਕੋਈ ਸਟੈਚੂਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਡ ਨੂੰ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਸੰਕੇਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕ੍ਰਾਈਮ ਮੈਨੂਅਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਦਿੱਲੀ ਖਾਸ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ ਐਕਟ, 1946 ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਐਕਟ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਭਵ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਦੀ ਵੀ ਜਾਗਰੂਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.ਜ਼ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ "ਅਪਵਾਦਾਂ" ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਤੁਰੰਤ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"115. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਸਾਰੇ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ...

[...]

117. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ [ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, (1970) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 595 : 1970 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 240] ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ।

[...]

119. ਇਸ ਲਈ, ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ. ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸ. ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ FIR ਤੁਰੰਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਤਸਦੀਕ ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਗਿਣਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ, ਜੇਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਤੁਰੰਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ। ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਝੂਠੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੱਚੀ ਹੈ, ਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ, ਆਦਿ। ਇਹ ਉਹ ਮੁੱਦੇ ਹਨ ਜੋ ਐਫਆਈਆਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਪੜਾਅ, ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਬਕਾ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਝੂਠੇ ਪਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਕਲਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਝੂਠੀ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਤੀਜੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਹਨ:

"120. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

120.1. ਜੇਕਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 154 ਅਧੀਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

120.2. ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

[...]

120.5. ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕੇਵਲ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

120.6. ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਇਹ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

[...]

(ਡੀ) ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ

[...]

ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਵਲ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, "ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ" ਉਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ "ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ"। "ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ: (i) ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਇਹ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਹੈ।

16. ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿਨਹਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸੂਚਨਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਕੇ ਐਮ ਜੋਸਫ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅੰਕੜੇ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੜਚਨ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਛਨੀਯ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਜੋਸਫ ਨੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:

"108. ਪੈਰਾ 120.6 [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ] ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਕਿਸਮਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉਹ ਕੇਟੇਗਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ...

[...]

110. ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 117 [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ., (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : (2014) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 524] , ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਦਰਾਸ [ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਦਰਾਸ, (1970) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 595 : 1970 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 240] ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ।

[...]

112. ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ., (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : (2014) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 524] , ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕ੍ਰਾਈਮ ਮੈਨੂਅਲ 'ਤੇ ਦਿਲਾਇਆ ਗਿਆ...

[...]

114. ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ., (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : (2014) 1

ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 524] , ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕ੍ਰਾਈਮ ਮੈਨੂਅਲ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ [ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਦਰਾਸ, (1970) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 595 : 1970 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 240] ਅਤੇ (ਕ੍ਰਿ) 240) ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਾਹਤ ਮੰਗਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਅਪਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅੰਕੜੇ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ, ਲਾਚਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ। ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 120.7 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

17. ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵਲੋਂ ਮਨਗੀਪੇਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਵਾਂਛਨੀਯ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“28. ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ., (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : (2014) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 524] ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ। ਇੱਥੇ, ਜੋ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਸੰਦੇਹ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਇੱਕ ਸੰਜਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੇ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਹਨ…

29. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨਿਕਾਲਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਜਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 154 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ…”

30. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਵਿਆਹਿਕ ਵਿਵਾਦਾਂ/ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਵਾਦਾਂ, ਵਪਾਰਕ ਅਪਰਾਧਾਂ, ਮੈਡੀਕਲ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ., (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 (2014) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 524] ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

[...]

32...ਕਿਸੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਦਾਇਰਾ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸੈੱਟ ਫਾਰਮੈਟ ਜਾਂ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ., (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : (2014) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 524] ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੈਸਟ ਹੈ।

33. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਵਿੱਚ। ਇੱਥੇ, ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਖੁਲਾਸੇ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਉੱਤੇ, ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ [ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ, 1992 ਸੁਪ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 335 1992 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 426] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਇਲਜ਼ਾਮ, ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲਾ ਫਾਈਡਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਉਲਟੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੁਸਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਦਨੀਅਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

34. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ., (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : (2014) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 524] ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਹਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਇਹ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪੱਕੇ ਪੈਮਾਨੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਪਚਾਰਿਕ ਜਾਂ ਅਣਔਪਚਾਰਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

18. ਚਰਨਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਇਆ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਨਾਲ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ACB ਮੈਨੂਅਲ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ "ਖੁੱਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ" ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲੀਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਆਰ ਸ਼ਾਹ, ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਜਸਟਿਸ ਡੀ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ) ਆਯੋਜਿਤ:

"11. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਗੈਰ-ਅਨੁਪਾਤਕ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨੈਕਰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਐਫਆਈਆਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇਹ ਹੈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹੀ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ. U.P. ਰਾਜ, (2014) 2 SCC 1 : (2014) 1 SCC (Cri) 524] .

11.1. ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ

ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਦਰਜ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਕੀ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ, ਵਿਵੇਕ ਜਾਂ ਛੂਟ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : (2014) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 524] ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਾ ਜਦੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਮ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹ ਸਥਿਤੀਆਂ/ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਮਨਜ਼ੂਰ/ਵਾਂਛਨੀਯ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 154 ਅਧੀਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਆਮ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ/ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ/ਵਾਂਛਨੀਯ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਇਹ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

[...]

14. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 117 ਵਿੱਚ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ [ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ., (2014) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 (2014) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 524], ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਦਰਾਸ [ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਦਰਾਸ, (1970) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 595 : 1970 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 240] ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ।

15.1. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਫਆਈਆਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਪਰ ਲੋੜੀਦਾ, ਹੋਰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੇ ਹਨ ਸੰਪਤੀਆਂ/ਸੰਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਨੁਪਾਤਕ। ਦੇ ਬਾਅਦ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ ਪੜਾਅ/ਮੁਢਲੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਪ੍ਰੀ-ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ/ਪੁੱਛਗਿੱਛ, ਜੇਕਰ, ਅਜਿਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਹੈ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ, ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਸਮੱਗਰੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਗਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾਂਚ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ. ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਐੱਸ ਸਿਰਫ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਗਿਆਨਯੋਗ ਹੈ ਜੁਰਮ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

15.2. ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਬਨਾਮ ਤਪਨ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਵੀ [ਸੀਬੀਆਈ ਬਨਾਮ ਤਪਨ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, (2003) 6 ਐਸਸੀਸੀ 175 : 2003 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 1305], ਮੁਖਬਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ GD ਐਂਟਰੀ ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਉਸੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਜਾਂਚ, ਜੇਕਰ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਾਗਨੀਜ਼ੇਬਲ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਾਇਆ। ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ, ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐੱਸ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਯਕੀਨਨ ਜਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਹੋਇਆ ਹੈ ਵਚਨਬੱਧ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕੈਟੇਨਾ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਜਾਂ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਹੋਇਆ ਹੈ ਵਚਨਬੱਧ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ [ਪੀ. ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ, (1970) 1 SCC 595 : 1970 SCC (Cri) 240] ਅਤੇ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ [ਲਲਿਤਾ' ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ, (2014) 2 SCC 1 : (2014) 1 SCC (ਸੀਆਰਆਈ) 524] ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ/ ਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਮਨਾਹੀ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਮੈਨੂਅਲ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹੀ ਹੈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਬਿਊਰੋ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਪ੍ਰੀ-ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

19. ਇਸ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਮਨਜ਼ਾਪਤ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੋ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20. ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੇ. ਵੀਰਸਵਾਮੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪੀਠ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਮਰਥਿਤ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ 1947 ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਿਵਾਰਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1)(ਈ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ:(i) ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਸਫਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (ii) ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜ ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ (iii)ਐਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਚਾਰਜ ਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪੀਠ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜੱਜ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਉਚਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਸਿਰਫ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਾ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਸਟਿਸ ਕੇ ਜਗੰਨਾਥ ਸ਼ੈੱਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਵੇਂਕਟਾਚਲੀਆਹ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“75... ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਮਹਾਦੋਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਵੀ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ। ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸਮੀਕਰਨ 'ਤੇ "ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ" ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਈ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ

ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਇੱਕ ਮੌਕੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨਤਾ ਆਮਦਨ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਿਆਗ ਉਸ ਲੋੜ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਵਿਗੜ ਜਾਵੇਗੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਰੈਂਡਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਧੀਨਗੀ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਸੰਪਤੀਆਂ। ਦਰਅਸਲ, ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਡੀ. ਗਿਰੀ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਜੇ ਉਹ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਓ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਪਤੀਆਂ ਲਈ ਖਾਤਾ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ ਕਿ ਕੀ ਲੇਖਾ ਹੈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜੱਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਦ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦਾ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਮਾਨਤਾ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਆਮਦਨ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਵਿੱਚ ਫਾਈਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਲਈ, ਚੂੰਕਿ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

21. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੂਰਵਕਾਲੀਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੁਣ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਡੀ.2 ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ

22. ਵਿਨੀਤ ਨਾਰਾਇਣ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਵਿਚੋਲਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਜੇ ਐਸ ਵਰਮਾ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ:

“58. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

I. ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀਬੀਆਈ) ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਰਕਤਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੀਵੀਸੀ)

[...]

12. ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ, ਜੋ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਲਿਕ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਆਪਣੇ ਜਾਂਚ ਕਾਰਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਛਾਪੇਮਾਰੀ, ਜ਼ਬਤੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇ। ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚੋਲਣ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।"

23. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਿਆਂਕਾ ਐਸ ਬੀ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"9...ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਢੰਗ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

[...]

11. ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 9.1 ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਯਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਜਾਇਦਾ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

[...] 19. ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਗੁਮਨਾਮ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੁਰੰਤ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸਨੂੰ ਚੰਗੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਜਾਂ ਝੂਠ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

[...]

25...ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਨੂਅਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਅਨੁਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ...

24. ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅਗਰਵਾਲ(ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਬੀ ਐਸ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"24...ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ, ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਖਤ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਐਮ. ਰਾਜੇਂਦਰਨ [ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਐਮ. ਰਾਜੇਂਦਰਨ, (1998) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 268 : 1998 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 1000] ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੰਗਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।"

25. ਇਸ ਲਈ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦਾ ਅਧਿਆਇ 8 "ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੋਤ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਨਾਮ ਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 8.1 ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਪੈਰਾ 8.6(ii) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਲਈ "[ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕਾਂ ਆਦਿ ਖਿਲਾਫ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ"। ਪੈਰਾ 8.8-8.9

ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਨੌਪਚਾਰਿਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਪਰ ਜਟਿਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੈਰਾ 8.24 ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਨਿਯੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

26. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰਾ 8.26 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਹਰ ਅਧਿਕਾਰੀ "ਰਿਸ਼ਵਤ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ, ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਮਾਲਕੀ, ਧੋਖਾਧੜੀ, ਗਬਨ, ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਕਾਰੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਵੈਧ ਵਪਾਰ, ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਨਕਲੀ, ਪੁਰਾਤਨ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ, ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ, ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ, ਬੈਂਕਿੰਗ/ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਲਾ-ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਤਸਕਰੀ, ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ, ਆਦਿ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ" ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵੇਰਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ 'ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ' ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹੋਰ, ਪੈਰਾ 8.27 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਤੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“8.27. ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿਕਸਿਤ ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਪਲਬਧ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੱਡ-ਛਾੜ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਂਤਰਿਕ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਜਾਂਚਾਂ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਸ.ਪੀ. ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਿਯਮਿਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦਰਜ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੇਰਵਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਾਮਲਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇਗਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ। ਐਸ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਸਦੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਐਸ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਐਸ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਬ-ਮੌਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਈਮਜ਼ ਮੌਡਿਊਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।”

ਇਸ ਲਈ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਕਸਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦਰਜ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 8.29 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਪੈਰਾ 8.9 ਦੇ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 8.32 ਮੁਤਾਬਕ, "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਦੀ ਜਾਂਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੈਰਾ 8.24 ਦੇ ਸਮਾਨ, ਪੈਰਾ 8.33 ਅਧੀਨ, ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵ

27. ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 9 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੈਰਾ 9.1 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“9.1 ਜਦੋਂ, ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ, ਇਸ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੇਰਵੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਵੱਲੋਂ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ

154 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਕਸ਼ਮ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ...ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੋਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਯੋਗ ਸੰਜਾਮਣ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਰਯਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਜਾਮਣ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੀ.ਈ. ਨੂੰ ਆਰ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਪਰਯਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਪਲਬਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਜਾਮਣ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਗੁਪਤ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇਸੇ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਵੇਰੀਫਾਈਂਗ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੇਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੀ.ਈ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ...”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਸਿਦਾਂਤ ਉਭਰਦੇ ਹਨ: (i) ਜਦੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ (ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ “ਸ੍ਰੋਤ ਜਾਣਕਾਰੀ” ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ) ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਜਦੋਂ ਉਪਲਬਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਗੁਪਤ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇੱਕ ਸੰਜਾਮਣ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਇੱਕ ਰੈਗੂਲਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਜਾਏ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਲਈ ਜਾਵੇ।

28. ਪੈਰਾ 9.7-9.8 ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ “ਪੀਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ” ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 9.10 ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 9.11 ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਰਸੀਦ ਮੈਮੋ ਅਧੀਨ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ) ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਹੋਣਗੇ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 91 ਅਤੇ 160 ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪੈਰਾ 9.12-9.14 ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੈਗੂਲਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਰਯਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 9.16 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਡੀ.3 ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

29. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੂਰਵਵਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੇ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਕ੍ਰੀਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਦਾ ਪੈਰਾ 9.1 ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੇਕਰ ਜਾਣਕਾਰੀ (ਚਾਹੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਪੁਸ਼ਟੀਕ੍ਰਿਤ) ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰੁਕ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਫੀ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਮਨਗੀਪੇਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਫਰੇਮਵਰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਫਾੜ ਦੇਵੇਗਾ।

30. ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਮਰਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ56$_{SUPERSCRIPT}$, ਨੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਕਾਸ਼ੀਨਾਥ ਮਹਾਜਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ57$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ "ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਰੋਪ [ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ 198958$_{SUPERSCRIPT}$] ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿ ਆਰੋਪ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।" ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਐਕਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਆਂਕਾ ਅਰੁਣ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) 31. ਇੱਕ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਵਿਨੋਦ ਦੁਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ59$_{SUPERSCRIPT}$, ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ "ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੈਡੀਕਲ ਪੇਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਮ ਸੇ ਕਮ 10 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਖੜਾ ਹੈ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ...". ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਯੂ ਯੂ ਲਲਿਤ, ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"101...ਡਾ. ਸੁਭਾਸ਼ ਕਾਸ਼ੀਨਾਥ ਮਹਾਜਨ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਬੇਨਤੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਅਭਿਆਸ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ...ਦੂਜੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਿਚਕਿਚਾਹਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

32. ਉੱਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ, ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਜਾਂ ਭਲੇ ਹੀ ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਵਿਧਾਨਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਰਾਹੀਂ ਅਧਿਆਇ 8 ਅਧੀਨ, ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਕੇਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ, ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

33. ਉੱਪਰੋਕਤ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀ ਸਿਰਾਜੁਦੀਨ (ਉੱਪਰੋਕਤ), ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਚਰਨਸਿੰਘ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਵਿਨੋਦ ਦੁਆ ਬਨਾਮ ਲਲਿਤਾ ਕੁਮਾਰੀ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਚਰਨਸਿੰਘ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ "[ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਵੀਕ□ਤ ਮਿਆਰ ਚਾਹੇ ਉਹ

ਸੀਬੀਆਈ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ"। ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਕੇਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੂਰਗਾਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਕੇਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੂਰਗਾਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਕੇਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

59 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 414 ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਲਈ ਵਿਨਾਸਕਾਰੀ ਪਰਿਣਾਮ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਆਖਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ ਝੂਠੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣ। ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜ

ਈ ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਈ.1 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਪਹੁੰਚ

34. ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਜਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਹੈ।

35. ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਖੜੇ ਹਨ, ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਲੋਕਸ ਕਲਾਸਿਕਸ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਭਜਨ ਲਾਲ(ਉੱਪਰੋਕਤ), ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹ ਉਦਾਹਰਣਾਤਮਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਜਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਜਸਟਿਸ ਐਸ ਰਤਨਵੇਲ ਪਾਂਡੀਅਨ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"102. ਕੋਡ ਦੇ ਅਧਿਆਇ XIV ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਜਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧੀ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਾਂ ਅਨਿਆਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੈਨਲਾਈਜ਼ਡ ਅਤੇ ਅਡਿੱਗ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਸਖਤ ਫਾਰਮੂਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਣ ਸੂਚੀ ਦੇਣ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(1) ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼, ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੁੱਲਯ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨਾਲ ਅਕੰਪਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 156(1) ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਹੈ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 155(2) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ।

(3) ਜਿੱਥੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੇਵਿਵਾਦ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੀ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ।

(4) ਜਿੱਥੇ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਪਰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 155(2) ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅਨੁਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(5) ਜਿੱਥੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੇਤੁਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਸੰਭਵ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਹਨ।

(6) ਜਿੱਥੇ ਕੋਡ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਕਟ (ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ) ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੋਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਡ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ ਕਾਰਗਰ ਉਪਚਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ।

(7) ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲਾ ਫਾਈਡ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਉਲਟੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਬਦਨੀਅਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।" 36. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵਲੋਂ ਨੀਹਾਰਿਕਾ ਇੰਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਐਮ ਆਰ ਸ਼ਾਹ, ਇਸ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ (ਜਸਟਿਸ ਡੀ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ) ਦੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸ਼ਟੀ ਅਧੀਨ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 ਦੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਵਰਤਿਆ:

"80. ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੁੱਖ/ਕੋਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਮ ਨਤੀਜੇ, ਚਾਹੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਕੁਇਸ਼ਨਿੰਗ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੋਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ "ਕੋਈ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ" ਦੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 173 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ/ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ "ਕੋਈ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ" ਦੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ/ਸ਼ਿਕਾਇਤ/ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ/ਨਿਪਟਾਉਣ/ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਾ ਕਰਨ/ਖਾਰਜ ਨਾ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ, ਸਾਡੇ ਅੰਤਿਮ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

i) ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਚੌਦਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਹੈ;

ii) ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਣਗੀਆਂ ਨਹੀਂ;

iii)ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ;

iv) ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ (ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ ਨਾਲ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ)।

v) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ./ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਿਸਦੀ ਖਾਰਜੀ ਮੰਗੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ./ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਜਾਂ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਂ ਅਨਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ

ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੀ; vi) ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

vii) ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ/ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਨਿਯਮ;

viii) ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹਥਿਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਦੋ ਅੰਗ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ;

ix) ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਪੂਰਕ ਹਨ, ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਨਹੀਂ;

x) ਅਜਿਹੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਗੁੰਮਰਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ;

xi) ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਤੇ ਆਂਤਰਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਜਾਂ ਮਨਮਰਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨਮਾਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ;

xii) ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਵੇਰਵੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧੁੰਦਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ/ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਹੈ, ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਉਚਿਤ ਰਿਪੋਰਟ/ਸੰਖੇਪ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

xiii) ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਵਧਾਨ ਫਰਜ਼ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ;

xiv) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਆਤਮ-ਸੰਯਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਰ.ਪੀ. ਕਪੂਰ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਭਜਨ ਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ./ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ;

xv) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ/ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

xvi) ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾਮੀਟਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਆਸ਼ਿੰਗ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਆਸ਼ਿੰਗ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਰੁਟੀਨ, ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ

ਜਾਂਚ ਚਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਤੱਥ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸਬੂਤ/ਸਮੱਗਰੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾ ਕਰੋ ਜਾਂ "ਕੋਈ ਜਬਰੀ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ" ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 438 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 173 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ/ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੱਕ "ਕੋਈ ਜਬਰੀ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ" ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਕੁਆਸ਼ਿੰਗ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ/ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ।

xvii) ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਰਾਏ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਲੇਖਿਤ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਨ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉੱਚ ਮੰਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ।

xviii) ਜਦੋਂ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਕੋਈ ਵੀ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ" ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ" ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ "ਕੋਈ ਵੀ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ" ਬਹੁਤ ਧੁੰਦਲਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਿਆਪਕ ਕਹਿਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

37 ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੇਠਲਿਖਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਲਿਆ ਹੈ: (i) ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਜ਼ (ii) ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ./ਏ.ਓ. ਅਧੀਨ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਖੁਲਾਸੇ; (iii) ਆਰ.ਪੀ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਲਫਨਾਮਾ; (iv) 14 ਮਾਰਚ 2016 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੀ.ਸੀ.ਏ.) ਚੈਨਈ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ 12 ਜੂਨ 2017 ਨੂੰ ਇਕ ਦਫਤਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਪੱਤਰ; ਅਤੇ (v) 15 ਜੂਨ 2016 ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ 27 ਫਰਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਮੁੱਲਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਰ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੋਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

“ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੱਚੇ ਹਨ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਆਮਦਨ, ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ 'ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ' ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (1) (ਈ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ।”

ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸੱਚ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੌਲਿਕ ਗਲਤੀ ਹੈ।

38. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀ-ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਸਿਰਫ "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਫਿਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ:

“ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ 1,01,80,692/- ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਉੱਥੇ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਪਰਿਸਥਿਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਜਲਦੀ 'ਚ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ 'ਚੇਨਈ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ', ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਸਹੀਅਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਪ੍ਰਤੀ-ਹਲਫਨਾਮਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਇੱਕੋ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਿੱਧੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ 'ਮੌਕਾ' ਦੇ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਉੱਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤੱਥਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਏ ਤੋਂ ਡੀ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ।”

39. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਮੁੱਖ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਨੇ ਉਹ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਗਲਤ ਹਿਸਾਬ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਚੈਕ ਪੀਰੀਅਡ ਵਿੱਚ ਰੁਪਏ 1,39,61,014 ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਰੁਪਏ 2,47,63,542 ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ [ਡਾ. ਧਨੰਜ ਵਾਈ. ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ] ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ।

ਕੇਵਲ ਰਿਟਰਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ 1,08,02,528 ਰੁਪਏ ਦਾ ਅੰਤਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਸੀ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਸੀ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 9 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚੀ (ਆਪਣੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹਾ 2015-16 ਲਈ), ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਕੇਵਲ 72,50,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 72,50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਉਹਨਾਂ ਦੀ "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਸੀ ਅਧੀਨ 25,00,000 ਰੁਪਏ ਜੋੜੇ ਜਾਣ। ਤੀਜਾ, ਇਹ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਬੀ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 26 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਆਪੱਤੀ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਬੀ ਤੋਂ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਚੌਥਾ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਉਸ ਆਪੱਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ ਜੋ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਬੀ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰਾਂ 6 ਅਤੇ 7 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਘਰ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਹਿੱਸੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਕੀਮਤ 85,78,200 ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਵੱਧ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 5,15,50,000 ਰੁਪਏ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 4,14,21,800 ਰੁਪਏ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ 14 ਮਾਰਚ 2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੀ.ਸੀ.ਏ.), ਚੈਨਈ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਉਂਟਰ-ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਵਿਭਾਗ60$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ 6,48,85,300 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਫਿਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੋਟ ਕਰਕੇ ਸੰਖੇਪ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਘਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਬੀ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 31 ਵਿੱਚ ਘਰ ਵਿੱਚ ਲਿਫਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪੱਤੀ ਜਤਾਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਘਰ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਬੀ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ 14 ਮਾਰਚ 2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੀ.ਸੀ.ਏ.), ਚੈਨਈ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਸੀ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

1ਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਦਾ ਅੰਤਰ 37,67,242

2ਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅੰਤਰ 70,35,286

ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰਣ ਦਾ ਅੰਤਰ 27,50,000

ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਸੀ ਵਿੱਚ ਜੋੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੀ ਰਕਮ 1,35,52,528

ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਬੀ ਤੋਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਰਕਮ ਘਟਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ

1ਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਅੰਤਰ 85,78,200

ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 2ਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ 8,00,000

ਓਸਕਾਨ ਐਲੀਵੇਟਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜੋ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1ਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਹੈ 10,00,000

ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਬੀ ਵਿੱਚ ਜੋੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੀ ਰਕਮ 1.03,78,200

ਸੋਧੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ (ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਸੀ) 6,20,29,158

ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧੀ ਗਈ (ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਬੀ) 5,86,72,866

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ 'ਸੋਧੇ' ਅੰਕ (ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ) ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ:

ਨੰ. ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਕਮ

ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀਆਂ 1,35,26,066

ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀਆਂ 5,86,72,866

ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਸੰਪਤੀਆਂ (ਬੀ-ਏ) 4,51,46,800

ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਆਮਦਨ 6,20,29,158

ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਖਰਚ 40,33,322

ਸੰਪਤੀਆਂ + ਖਰਚ - ਆਮਦਨ (ਡੀ.ਏ.) -1,28,49,036

ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਗਈ ਆਮਦਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚ ਅਤੇ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

40. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਉੱਚਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕਲੇ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਥਰੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਕਲੇ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਇੱਕ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਪਣਾਈ ਹੈ। ਇੱਕਲੇ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕਲੇ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਜਵਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਇਸਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬੀ-ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਵਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਜਿਆਦਾਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(e) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ' ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ)। ਇਹ ਕਸਰਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੇ ਐਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਇੱਕਲੇ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਦੇਹਜਨਕ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ – ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ – ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪੇਪਰ-ਬੁੱਕ ਦੇ ਸੈ ਅਤੇ ਸੱਤ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕਲੇ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਇੱਕ ਮਿਨੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ।

41. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ ਨਿਆਂਕਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਗੁਮਨਾਲਾ ਸੇਲਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਅਨੂ ਮੇਹਤਾ[61]SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਮਿਨੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਜਾਂ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੀ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਨਿਆਂਕਾ ਰੰਜਨਾ ਪੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

“34.4. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ

ਸਕਦੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਿਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜਾਂ ਘੁੰਮਣ ਵਾਲੀ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬੇਦਾਗ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਿਦਾਂਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ। ਹੋਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰਟ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮਿਨੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ2SUPERSCRIPT। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸ੍ਰੀਰਜਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਸਦੇ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 11 ਫਰਵਰੀ 2020 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦੀ ਅਸਵੀਕ□ਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਈ.2 ਕੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

42. ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ, ਇਸਦੇ ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮ 16 ਦੇ 2018 ਦੁਆਰਾ 26 ਜੁਲਾਈ 2018 ਨੂੰ ਅਸਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

“13. ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ।—(1) ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,—

[...]

(ਈ) ਜੇਕਰ ਉਹ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਉਸਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਅਜਿਹੇ ਧਨਾਤਮਕ ਸਰੋਤਾਂ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਸੰਤੋਖਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ।—ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, “ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਆਮਦਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੈਧ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।” [ਡਾ. ਧਨੰਜ□ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

43. ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ।ਜਸਟਿਸ ਯੂ ਯੂ ਲਲਿਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“10. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(e) ਵਿੱਚ “ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ” ਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅੰਗ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ, ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ੍ਰੋਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਉੱਤੇ। ਐਨ. ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਇਆਹ [ਐਨ. ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਇਆਹ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਐ.ਪੀ., (2008) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 83 : (2010) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 454] ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਇਜ਼ਹਾਰ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ

ਗਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੀ.ਪੀ. 86-87, ਪੈਰਾ 17)

“17. ‘6. … ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹੋਵੇਗਾ। [ਜੋ ਹੋਰ ਆਮਦਨ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ] ਆਮਦਨ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ (ਏ) ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ, ਜਾਂ (ਬੀ) ਉਸ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ।’ [ਐਡ. : ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਐਮ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਅਵਧ ਕਿਸ਼ੋਰ ਗੁਪਤਾ, (2004) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691 ਪੰ. 697 : 2004 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 353, ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ।] “

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਤਮਕ ਹਨ। ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ, ਵਸੀਅਤ ਅਧੀਨ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਨੇੜਲੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਸ ਇਜ਼ਹਾਰ “ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ” ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਗੇ ਬਸ਼ਰਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

44. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ, ਸੀਸੀਐਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ, ਅਧੀਨ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਆਰਪੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਹਾਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਦਾਲਤ ਵੀ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ, ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਗਣਨਾ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਗਲਤ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ:

“12. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਰੇਕ ਰਕਮ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਰਾਹੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਕਾਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਮਰਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨਕਲੀ ਸਨ ਜਾਂ ਇਕ ਗਣਨਾਤਮਕ ਯੰਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਰਕਮਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

13. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖਰੀਦਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ [ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, (1992) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 45 : 1992 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 801] ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰ. 49)

“14. ... ਇਸ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਟੱਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਰਥਾਤ ਸੰਪਤੀ ਕਰ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਰਿਟਰਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਹਮਣੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤਹੀਨ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਰੁਪਏ 2,37,842 ਵਿੱਚੋਂ ਰੁਪਏ 56,240 ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।”

[...]

15. ਜੇਕਰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਏ ਰਕਮਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਅਨੁਪਾਤਹੀਨ ਸੰਪਤੀ ਰੁਪਏ 37,605 ਤੱਕ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 10% ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਨੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. [(1977) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 816 : 1977 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 190] ਅਤੇ ਐਮ.

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੈੱਡੀ [ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, (1992) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 45 : 1992 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 801] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਆਦਰ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

45. ਹੋਰ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਚਾਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 10(ix)(b) ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰਣੀ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਪਾਤਹੀਨ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਪਏ 1,10,81,692 ਸੀ। ਪਹਿਲਾ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ-ਬੀ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਬਣਾਏ ਘਰ ਦਾ ਮੁੱਲ ਰੁਪਏ 5,15,50,000 ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਮੁੱਲ (ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਅਨੁਸਾਰ) ਰੁਪਏ 4,29,71,800 ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਮੁੱਲ ਗਲਤ ਹੈ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੀਫ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ (ਸੀ.ਸੀ.ਏ.), ਚੈਨਈ ਨੂੰ 14 ਮਾਰਚ 2016 ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ

ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਘਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ 4,14,21,800 ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੁਪਏ 15,50,000 ਜੋੜ ਕੇ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਮੁੱਲ ਰੁਪਏ 4,29,71,800 ਪਹੁੰਚ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਰੁਪਏ 85,78,200 ਘੱਟ ਹੈ। ਹੋਰ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 2018 ਵਿੱਚ ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ (ਜਿਸ ਨੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ 6,48,85,300 ਲਗਾਈ ਸੀ), ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਦੂਜਾ, ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਬਿਆਨ-ਬੀ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 31 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਕੋਲ ਰੁਪਏ 10 ਲੱਖ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਇੱਕ ਲਿਫਟ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਖਿਲਾਫ ਦੋਹਰਾ ਤਰਕ ਹੈ: (i) ਲਿਫਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇਗੀ; ਅਤੇ (ii) ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਜਵਾਬੀ ਬਿਆਨ, ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਫਟ ਦੀ ਕੀਮਤ "ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਘਰ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ"। ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਦੋ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਰੁਪਏ 85,78,200 ਅਤੇ ਰੁਪਏ 10 ਲੱਖ ਨਾਲ ਘਟਾ ਕੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ 25,03,492 ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ।

ਤੀਜੀ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਬਿਆਨ-ਬੀ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 26 ਵਿੱਚ ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ 8,00,000 ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਬਿਆਨ-ਸੀ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 9 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰੁਪਏ 72,50,000 ਜੋੜੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਰਾਹੀਂ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਵੀ। ਹੋਰ, ਆਮਦਨ ਸਬੰਧੀ, ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਦੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਰੁਪਏ 1 ਕਰੋੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੁਪਏ 27,50,000 ਨਾਲ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਗਲੋਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੈਧ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਅਸਲ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਿਤ

ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ 8,00,000 ਅਤੇ ਰੁਪਏ 27,50,000 ਨਾਲ ਘਟਾ ਕੇ, ਚੈੱਕ ਪੀਰੀਅਡ ਦੌਰਾਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਅਧਿਕਤਾ ਰੁਪਏ 20,46,508 ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਸਿਰਫ "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ ਜੋ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਓਂ ਨੇ ਵੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ (VIIIth ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ, ਚੇਨਈ) ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਤਹਿਤ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ “ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ"।

46. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬੇਦਾਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜੇ. ਜਯਲਲਿਤਾ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਵਰਗੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਜਸਟਿਸ ਪੀ ਸੀ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“191. ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਲੀਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਫੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤ(ਾਂ) ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਅਤੇ ਹੁਕਮ, ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਹ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਵੀ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ/ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਨੂੰ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਰਿਟਰਨ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਉਸ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਰਿਟਰਨ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਖੰਡਨ

ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਹੁੰ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ, ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਖਲ/ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਿਪ੍ਰੇਕਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(e) ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਧਨ-ਸੰਪਦਾ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

[...]

ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਚਤੁਰਵੇਦੀ (3) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਚਤੁਰਵੇਦੀ (3) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2007) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 380 : (2007) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 302], ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ

ਉਚਿਤ ਲਿਖਤ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਆਰ-2 ਤੋਂ ਆਰ-4 ਨੂੰ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੰਪਤੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ। ਉਤਰਦਾਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੂਲ ਮੁੱਦਾ ਕਥਿਤ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਤਰਦਾਤਾਓਂ 2 ਤੋਂ 5 ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਤੇ ਧਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨੈੱਟ ਸੰਪਤੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਰੁ. 9,22,72,000 ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁੱਲਾਂਕਣਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨੈੱਟ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁ 24 ਕਰੋੜ ਆਈ। ਉਤਰਦਾਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਭੁਗਤਾਨ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਦੇਸ਼, ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂਕਣਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਸਿਰਫ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ ਅਤੇ ਕਰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਏਜੰਸੀ ਜਾਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਹੀ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ, ਅਸਮਾਨਤਾ ਵਾਲੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਉਤਰਦਾਤਾਓਂ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

201. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨ ਜਮਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਕਲਨ ਆਦੇਸ਼, ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਜਾਣੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਬਣਨ ਜਾਂ ਨਾ ਬਣਨ ਬਾਰੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ/ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

47. ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀਆਂ ਕਥਿਤ ਖਾਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਸਬੰਧੀ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ: (i) ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 14 ਮਾਰਚ 2016 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੀ.ਸੀ.ਏ.), ਚੈਨਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਪੱਤਰ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਰਿਪੋਰਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਹੈ; (ii) ਤੀਜੇ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਸਬੰਧੀ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਗਲੋਰ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਕਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਕੇਵਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ (iii) ਆਖਰੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਸਬੰਧੀ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੱਠ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜੋ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ

ਹੋਟਲ ਦੇ ਰੁਕਣਾਂ ਤੋਂ (ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟਸ ਵਲੋਂ) ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈ ਚਾਰ ਛਾਪੇਮਾਰੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵੀ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਸੋਰਸ ਜਾਣਕਾਰੀ" ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਛਾਪੇਮਾਰੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ 27 ਜੂਨ 2016 ਅਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਜੁਬਲੀ ਹਿੱਲਜ਼ ਵਿੱਚ 8 ਜੁਲਾਈ 2016 ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਦੂਜੇ ਕੇਸ

ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਹੁਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 'ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ।

48. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵਲੋਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਭਾਰ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜੱਜ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਜੇ. ਜਯਲਲਿਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ: (i) ਜੇ. ਜਯਲਲਿਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਵਰਗਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ "ਸੋਰਸ" ਆਮਦਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਕਿ "ਸੋਰਸ" ਦੀ ਆਮਦਨ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ (ii) ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਕੇਦਾਰੀ ਲਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰੱਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ।

49. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ "ਸੋਰਸ" ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਆਮਦਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰੱਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਵਰਚੁਅਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਮਿਸ ਭਾਟੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ 140 ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ 500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਾਂਚ ਅਗੇਤੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਏ.ਐਸ.ਜੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ।

50 ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਏਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਏਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਟਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਹ ਗਲਤੀ ਹੈ ਜੋ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ ਗਲਤੀ ਕਰੇਗੀ। ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕੋ ਇਕ ਖਾਮੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਲਿਫਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਨਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੂਰੇ ਘਰ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਮਤ ਲਗਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕੇਵਲ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਸੰਪਤੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੁਨਿਆਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਏਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

ਐਫ ਨਿਸਚਾ

51. ਵਿਛੋੜੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਦਲੀਲਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੇ ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ

ਸਾਮਾਨਿਕ ਸਹਿਮਤੀ 8 ਨਵੰਬਰ 2018 ਦੀ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ: (i) ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਚੈਨਈ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਸਾਮਾਨਿਕ ਸਹਿਮਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ; (ii) ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ; ਅਤੇ (iii) ਕਿ ਦੂਜਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਦਲੀਲਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ (ਚੂੰਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ)। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਾਂ।

52. ਇਸ ਲਈ, ਨਿਸਕਰਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੇ 11 ਫਰਵਰੀ 2020 ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

53. ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦਾ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

54. ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਵੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate